

Διαφύλαξη του

Φιννοσκανδικού πληθυσμού της Νανόχηνας

σε σημαντικές περιοχές διαχείμασης
& στάθμευσης κατά μήκος της Ευρωπαϊκής
μεταναστευτικής διαδρομής

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

LIFE10 NAT/GR/000638

Η Ταυτότητα του Προγράμματος

Τίτλος:

Διαφύλαξη του Φιννοσκανδικού πληθυσμού της Νανόχνης σε σημαντικές περιοχές διαχείμησης και στάθμευσης κατά μήκος της Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής διαδρομής

Κωδικός: LIFE+10 NAT/GR/000638

Περιοχές εφαρμογής: Ελλάδα, Βουλγαρία, Ουγγαρία, Φινλανδία

Ημερομηνία έναρξης: 01/09/2011

Ημερομηνία λήξης: 30/04/2017

Διάρκεια: 68 μήνες

Συνολικός Προϋπολογισμός: 2.279.485 €

Συγχρηματοδότηση Ευρωπαϊκής Επιτροπής: 1.668.071 €

Συγχρηματοδότηση Οργανισμού Περιβάλλοντος Νορβηγίας: 350.000 €

Συντονιστής Προγράμματος: Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Εταίροι Προγράμματος:

Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών - Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «Δήμητρα» (Ελλάδα)

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Ελλάδα)

Βουλγαρική Εταιρεία για την Προστασία των Πουλιών (BSPB)

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Hortobágy (Ουγγαρία)

Γραμματεία της Συμφωνίας για τη διατήρηση των Αφρο-Ευρασιατικών αποδημητικών υδρόβιων πουλιών (UNEP/AEWA)

Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση WWF Φινλανδίας

Υπηρεσία Φυσικής Κληρονομιάς Metsähallitus (Φινλανδία)

Ιστότοπος Προγράμματος: www.ornithologiki.gr/nanoxina | www.wwf.fi/lwfg

Facebook: Safeguarding the Lesser White-fronted Goose

Το **LIFE Φύση και Βιοποικιλότητα** είναι ένας από τους κύριους άξονες του χρηματοδοτικού προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον. Υποστηρίζει προγράμματα που συνεισφέρουν στην εφαρμογή των Ευρωπαϊκών Οδηγιών για την προστασία των άγριων πουλιών και των οικοτόπων, στο δίκτυο Natura 2000 και τα οποία συνεισφέρουν στον στόχο της ΕΕ για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας.

Το **Natura 2000** είναι ένα πανευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων φυσικών περιοχών, το οποίο ιδρύθηκε το 1992. Στόχος του δικτύου είναι η εξασφάλιση της μακροχρόνιας επιβίωσης των πιο πολύτιμων και απειλούμενων ειδών και οικοτόπων της Ευρώπης. Απαρτίζεται από τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ), οι οποίες ορίζονται από τα Κράτη Μέλη σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικότοπους και από τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), σύμφωνα με την Οδηγία για τα Άγρια Πουλιά. Οι δράσεις του Προγράμματος υλοποιήθηκαν σε 7 ΖΕΠ στη Βόρεια Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία.

© Θ. ΝΑΖΗΡΙΔΗΣ / ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΚΕΡΚΙΝΗΣ

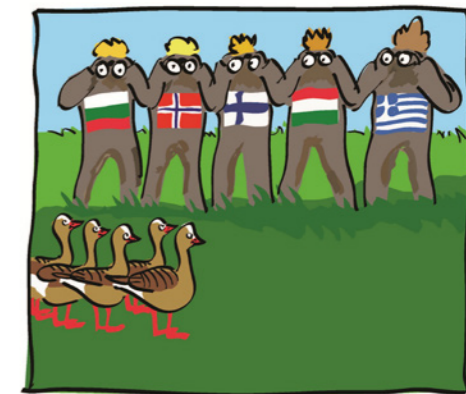

Προστασία χωρίς σύνορα για τη Νανόχνη: Η αποστολή μας

Αποστολή μας ήταν η διαφύλαξη του πιο σπάνιου υδρόβιου πουλιού της Ευρώπης, της Νανόχνης, και συγκεκριμένα του φιννοσκανδικού πληθυσμού του είδους. Κρίσιμως Κινδυνεύων στην Ευρώπη και αριθμώντας μόλις 15-20 ζευγάρια όταν ξεκίνησε το Πρόγραμμα LIFE+ το 2011.

Αποστολή μας ήταν να διασφαλίσουμε ότι ο εξαιρετικά μικρός αυτός πληθυσμός δεν θα έβαινε ανεξέλεγκτα προς την εξαφάνιση.

Μια **διασυνοριακή προσέγγιση**, καθ' όλη τη μεταναστευτική διαδρομή της Νανόχνης, ήταν απαραίτητη για την ανάπτυξη ενός εκτεταμένου δικτύου παρακολούθησης, με σκοπό την υλοποίηση στοχευμένων μέτρων διατήρησης και τη διασφάλιση μακροχρόνιας επίδρασης στο είδος. Ένα εκτενές σύνολο διαχειριστικών δράσεων υλοποιήθηκαν από το 2011 έως το 2017, με στόχο την παροχή ασφαλών και καλής ποιότητας ενδιαιτημάτων στις Νανόχνες. Αξιολογήσαμε τις απειλές για τη Νανόχνη στην Ευρώπη και ενώσαμε τις δυνάμεις μας με ανθρώπους και φορείς-κλειδιά στις σημαντικότερες περιοχές

στάθμευσης και διαχείμησης του είδους στην ευρωπαϊκή μεταναστευτική διαδρομή. Χρησιμοποιώντας υψηλή τεχνολογία αλλά και πιο παραδοσιακές μεθόδους παρακολούθησης στο πεδίο, αξιοποιώντας παράλληλα τα διαθέσιμα νομικά εργαλεία, επιδιώξαμε να διασφαλίσουμε ότι η ευρωπαϊκή μεταναστευτική διαδρομή για τις Νανόχνες είναι προστατευμένη και ότι θα παρέμενε έτσι και μετά το τέλος του Προγράμματος, δίνοντας στις Νανόχνες μια πραγματική ευκαιρία να διαφύγουν από το χείλος της εξαφάνισης και να κυριαρχήσουν και πάλι στον ουρανό της Ευρώπης.

Η Νανόχνηνα

Η Νανόχνηνα *Anser erythropus* είναι το πιο σπάνιο και απειλούμενο αναπαράγόμενο είδος χήνας στην Ευρώπη. Φωλιάζει στον Αρκτικό Κύκλο και ήταν παλαιότερα ένα από τα πιο πολυπληθή αναπαράγόμενα είδη στις αρκτικές και υποαρκτικές περιοχές της Παλαιαρκτικής, από τη Σκανδιναβία έως την Ανατολική Σιβηρία.

Εξαιτίας της ραγδαίας μείωσης του πληθυσμού της, η κατανομή της Νανόχνηνας έχει πλέον κατακερματιστεί σε ξεχωριστούς πληθυσμούς. Αν και κατατάσσεται παγκοσμίως ως Τρωτό είδος (σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση για την Προστασία της Φύσης - IUCN), ο φιννοσκανδικός πληθυσμός της Νανόχνηνας, που φωλιάζει στη βόρεια Σκανδιναβία και ήταν παλαιότερα ο πιο κοινός αναπαράγόμενος πληθυσμός του είδους στη Νορβηγία, Σουηδία και Φινλανδία, κατατάσσεται ως **Κρισίμως Κινδυνεύων** στην Ευρώπη, αριθμώντας μόλις **30-35 ζευγάρια**.

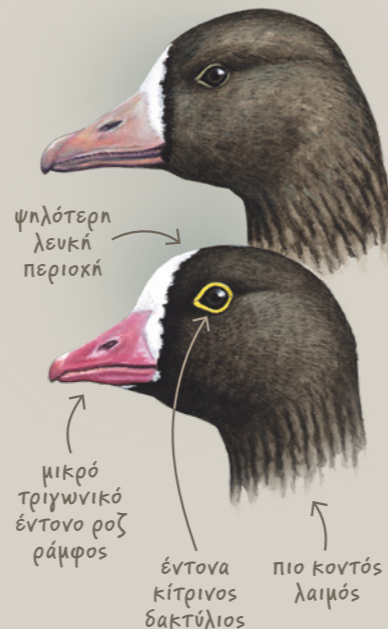
Ο φιννοσκανδικός πληθυσμός της Νανόχνηνας διαχειμάζει κάθε χρόνο στους υγρότοπους της Βόρειας Ελλάδας και αποτελεί τον μικρότερο πληθυσμό του είδους από τη Νοτιοανατολική Ευρώπη ως την Ιαπωνία.

Η πρόκληση της αναγνώρισης της Νανόχνηνας

Η Νανόχνηνα παρουσιάζει εξαιρετική ομοιότητα με την Ασπρομέτωπη Χήνα, ένα κοινό και θηρέσιμο είδος στις χώρες κατά μήκος της μεταναστευτικής διαδρομής της Νανόχνηνας.

Συχνά, Νανόχνηνες και Ασπρομέτωπες Χήνες βόσκουν, κουρνιάζουν και πετούν σε μικτά κοπάδια, με αποτέλεσμα να απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις παρατήρησης, ώστε να διακριθούν τα δύο είδη μεταξύ τους. Δυστυχώς, η ομοιότητα της Νανόχνηνας τόσο με την Ασπρομέτωπη Χήνα, όσο και με άλλα είδη γκρίζων χηνών, μπορεί να οδηγήσει σε εκ λάθους θανάτωση και λαθροθηρία.

Η καταγραφή και παρακολούθηση μεγάλων κοπαδιών χηνών, ώστε να αναγνωριστούν ανάμεσά τους τα ελάχιστα άτομα Νανόχνηνας, υπήρξε μια μεγάλη πρόκληση που χρειάστηκε να αντιμετωπίσουμε, απαιτώντας μεγάλες δόσεις υπομονής, γερού χειμερινού εξοπλισμού και, με λίγη τύχη, καλή παρέα.

Πώς ξεχωρίζουμε μια ενήλικη Νανόχνηνα σε σχέση με μια ενήλικη Ασπρομέτωπη Χήνα;

- Είναι μικρότερη σε μέγεθος
- Ο λαιμός της είναι πιο κοντός και πιο σκούρος καφέ
- Το κεφάλι της είναι πιο τετράγωνο και ομοιόμορφα καφέ
- Το ράμφος της είναι μικρό και τριγωνικό, έντονο ροζ
- Η λευκή περιοχή στη βάση του ράμφους και στο μέτωπο εκτείνεται ψηλότερα προς την κορυφή του κεφαλιού
- Έχει έναν έντονα κίτρινο δακτύλιο γύρω από το μάτι

Μια μικρή χήνα με μεγάλη ιστορία

Η ιστορία της Νανόχνηνας ξεκινάει αρκετές χιλιάδες χρόνια πίσω, στις απαρχές της εξέλιξης των χηνών, ωστόσο η δική μας ενεργή ενασχόληση με το είδος ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του '80, με τα πρώτα προγράμματα παρακολούθησης της Νανόχνηνας στις περιοχές αναπαραγωγής και διαχείμασης στην Ευρώπη.

Στην Ελλάδα, η Νανόχνηνα αποτελεί προστατευόμενο είδος από το 1985, ενώ το 1988 υλοποιήθηκε και το πρώτο πρόγραμμα διατήρησης, που παρέχει πολύτιμα πληθυσμιακά στοιχεία για το είδος.

Κατά τη δεκαετία του '90, η στενή συνεργασία μεταξύ των προγραμμάτων διατήρησης της Νανόχνηνας στη Νορβηγία και τη Φινλανδία οδήγησε στην αύξηση της γνώσης μας για το είδος, ενώ η χρήση δορυφορικών πομπών αποκάλυψε τις μεταναστευτικές διαδρομές του είδους, καθώς και τη σημασία της Ελλάδας, Ουγγαρίας, Ρωσίας και Καζακιστάν για τον κύκλο ζωής της Νανόχνηνας. Η βελτιωμένη γνώση μας για το είδος είχε ως αποτέλεσμα τη συνεργασία μεταξύ ΜΚΟ και κυβερνητικών φορέων, καθώς και την ανάπτυξη του πρώτου Διεθνούς Σχεδίου Δράσης για τη Νανόχνηνα.

Το Πρόγραμμα LIFE έχει συμβάλει καθοριστικά στην ανάπτυξη δικτύου για τη Νανόχνηνα μεταξύ των σχετικών χωρών και Οργανισμών, ιδίως κατά μήκος των μεταναστευτικών διαδρομών του φιννοσκανδικού πληθυσμού, καθώς και στην υλοποίηση σημαντικών δράσεων διατήρησης. Από το 1997, έχουν υλοποιηθεί 5 Προγράμματα LIFE για τη Νανόχνηνα και από το 2005 ακολουθείται μια διασυνοριακή προσέγγιση στην επιλογή των συνεργαζόμενων εταίρων, ως ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για την επίτευξη επιτυχών αποτελεσμάτων στη διατήρηση ενός μεταναστευτικού είδους, όπως η Νανόχνηνα.

© INGAR JOSTEIN ØIEN / BIRDLIFE NORRHJAS

Οι μεταναστευτικές διαδρομές της Νανόχνης

Το ταξίδι του φιννοσκανδικού πληθυσμού της Νανόχνης ξεκινά στα μέσα Αυγούστου, μετά τη θερινή αναπαραγωγική περίοδο στη βόρεια Σκανδιναβία. Ο πρώτος σημαντικός σταθμός είναι η χερσόνησος Κανίν στη βορειοδυτική αρκτική Ρωσία. Εκεί ο πληθυσμός χωρίζεται και ακολουθεί δυο διαφορετικές μεταναστευτικές διαδρομές. Η ευρωπαϊκή διαδρομή περνά από τις χώρες της Βαλτικής και την ανατολική Ουγγαρία, για να καταλήξει στα τέλη Σεπτεμβρίου - αρχές Οκτωβρίου στη Βόρεια Ελλάδα, πρώτα στη λίμνη Κερκίνη και μετά στο Δέλτα του Έβρου. Τα υπόλοιπα πουλιά ακολουθούν μία πιο περιπετειώδη διαδρομή και καταλήγουν στην Ελλάδα μέσω Ρωσίας, Καζακστάν και Ουκρανίας. Την ευρωπαϊκή διαδρομή ακολουθούν συνήθως τα ζευγάρια που απέκτησαν απογόνους, μαζί με τα μικρά τους και την κεντροασιατική τα πουλιά που δεν αναπαράχθηκαν με επιτυχία.

Οι Νανόχνης παραμένουν στην Ελλάδα μέχρι τα μέσα Μαρτίου περίπου. Κατά την ανοιξιάτικη μετανάστευση ακολουθούν πιο σύντομη διαδρομή, περνώντας από τα φυσικά λιβάδια του Εθνικού Πάρκου Hortobágy στην Ουγγαρία, τη Λιθουανία, την Εσθονία και τη Φινλανδία και καταλήγουν τέλη Μαΐου - αρχές Ιουνίου στα έλη Βαλντάκ στη Βόρεια Νορβηγία και από εκεί ακόμα βορειότερα στις περιοχές αναπαραγωγής.

© B. XATZHPBAZANHZ

Προκλήσεις & προβλήματα

Αν και η Νανόχνη αποτελεί προστατευόμενο είδος, το κυνήγι του οποίου απαγορεύεται, εξακολουθούν να χάνονται άτομα Νανόχνης λόγω λαθροθηρίας ή/και εκ λάθους θανάτωσης κατά τη διάρκεια της κυνηγετικής περιόδου, έχοντας ως στόχο άλλα υδρόβια είδη, κυρίως χήνες. Αυτό μπορεί να γίνει ιδιαίτερα προβληματικό δεδομένης της εξαιρετικής ομοιότητας της Νανόχνης με την Ασπρομέτωπη Χήνα, ένα κοινό και θηρεύσιμο είδος στις χώρες κατά μήκος της μεταναστευτικής διαδρομής της Νανόχνης. Επιπρόσθετα, άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως η άναρχη κίνηση τροχοφόρων μέσων στους υγρότοπους, ο τουρισμός, το ψάρεμα και το κυνήγι μπορεί να προκαλέσουν όχληση στις Νανόχνης, αναγκάζοντάς τες να μετακινηθούν σε λιγότερο ασφαλή μέρη.

Η Νανόχνη δείχνει ιδιαίτερη προτίμηση στα φυσικά υγρολίβαδα, σε αντίθεση με τα άλλα είδη χηνών που επωφελούνται και από τις καλλιέργειες με αποτέλεσμα να έχουν αυξησει τους αριθμούς τους κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Η μετατροπή των υγρολίβαδων σε αγροτικές εκτάσεις, καθώς και η διαδεδομένη κατά το παρελθόν αποξήρανση των υγροτόπων, έχουν συμβάλει στην υποβάθμιση των περιοχών τροφοληψίας της Νανόχνης σε όλο το εύρος κατανομής της.

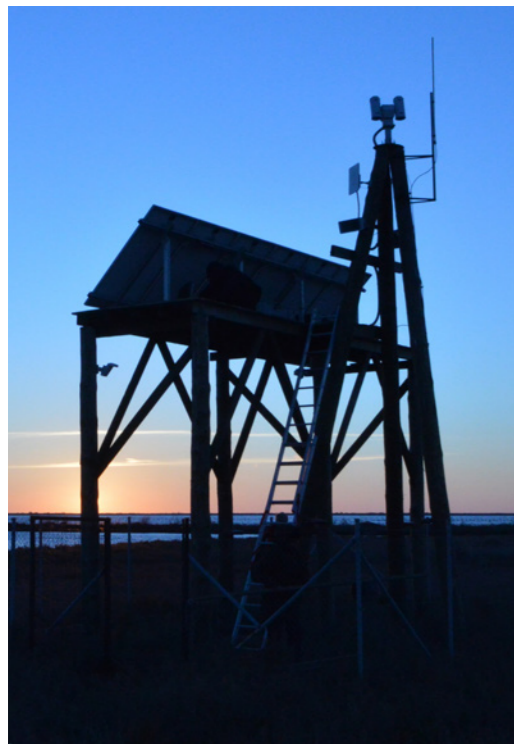
Πολλά παραμένουν ακόμα άγνωστα για τη Νανόχνη. Αν και έχουμε μια καλή εικόνα του φιννοσκανδικού πληθυσμού, τουλάχιστον στην Ευρώπη, σημαντικά κενά γνώσης παραμένουν, όπως οι περιοχές στάθμευσης και διαχείμασης του είδους, με αποτέλεσμα να είναι δύσκολος ο σχεδιασμός και υλοποίηση τοπικών δράσεων προστασίας. Η ελλιπής γνώση είναι εξαιρετικά σημαντική στην περίπτωση του φιννοσκανδικού πληθυσμού, μιας και λόγω του πολύ μικρού του μεγέθους δυνητικές απειλές και αστάθμητοι παράγοντες μπορεί να έχουν καταστροφική επίδραση.

Το Πρόγραμμα LIFE+ για τη Νανόχνη σχεδιάστηκε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ελαχιστοποιήσει τις σημαντικότερες απειλές για το είδος σε περιοχές-κλειδιά κατά μήκος της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής διαδρομής, μέσω της εφαρμογής ενός ολοκληρωμένου συνόλου δράσεων διατήρησης και επικοινωνίας.

Τι έκανε το Πρόγραμμα LIFE+ για τη Νανόχνηνα;

Στο πλαίσιο του Προγράμματος υλοποιήθηκε μια σειρά δράσεων διατήρησης, παρακολούθησης, πολιτικής, επικοινωνίας και εκπαίδευσης σε σημαντικές περιοχές στάθμευσης και διαχείρισης της Νανόχνηνας στην Ευρώπη. Η επιλογή των δράσεων έγινε λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα και αποτελέσματα προηγούμενων Προγραμμάτων για τη διατήρηση της Νανόχνηνας, καθώς τις προτεραιότητες σύμφωνα με το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για το είδος.

© Α. ΔΕΜΕΡΤΖΗ / ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ

© Μ. ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΛΟΥ / ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ

© ΙΔΕ

© Σ. ΛΙΟΥΖΑ / ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ

Ένα υψηλής τεχνολογίας **σύστημα περιπολιών, επόπτευσης και επιτήρησης** εγκαταστάθηκε στους υγρότοπους της Βόρειας Ελλάδας, ενώ μικτά κλιμάκια περιπολιών λειτούργησαν και στη Βουλγαρία.

Υλοποιήθηκε μια ευρεία **εκστρατεία κατά της λαθροθηρίας** στους ελληνικούς υγρότοπους, με στόχο το ευρύ κοινό αλλά και ειδικές ομάδες, όπως η κυνηγετική κοινότητα, με στόχο τη μείωση της λαθροθηρίας.

Αναλύθηκε η δίαιτα της Νανόχνηνας στην Ελλάδα και την Ουγγαρία, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της οποίας σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν **δράσεις διαχείρισης του ενδιαιτήματος της Νανόχνηνας**, αυξάνοντάς το κατά σχεδόν 800 εκτάρια.

Σχεδιάστηκαν **Εθνικά Σχέδια Δράσης** για τη Νανόχνηνα στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία, τα οποία προδιαγράφουν τις απαραίτητες δράσεις που χρειάζεται να υλοποιηθούν για την προστασία του είδους, το χρονοδιάγραμμά τους, όπως και την εκάστοτε αρμόδια αρχή.

Δημιουργήθηκε ένα ολοκληρωμένο **Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για τη Νανόχνηνα** το οποίο υλοποιήθηκε σε σχολεία της Βόρειας Ελλάδας και περιλάμβανε τη δημιουργία Υλικού Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης αλλά και επιπρόσθετων εκπαιδευτικών εργαλείων. Στο Πρόγραμμα συμμετείχε επίσης το ευρύ κοινό μέσω της διοργάνωσης πολυάριθμων εκδηλώσεων και την παραγωγή ειδικών εκδόσεων.

Οι κινήσεις του πληθυσμού της Νανόχνηνας **καταγράφηκαν** κατά μήκος της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής της διαδρομής. Δημιουργήθηκαν και εκπαιδεύτηκαν νέες ομάδες παρακολούθησης, με αποτέλεσμα την ανακάλυψη νέων περιοχών στάθμευσης του είδους. Επικαιροποιημένα στοιχεία έδειξαν αλλαγές στη φαινολογία του φιννοσκανδικού πληθυσμού της Νανόχνηνας στην Ευρώπη και επίσης ανέδειξαν τη σημασία της για τον Δυτικό πληθυσμό του είδους.

Οι περιοχές του Προγράμματος

Οι δράσεις του Προγράμματος υλοποιήθηκαν σε **7 περιοχές του δικτύου Natura 2000**, όπου η Νανόχνηνα είναι είδος προτεραιότητας.

• Στην Ελλάδα

Οι δράσεις διατήρησης και ενημέρωσης-εκπαίδευσης του Προγράμματος εφαρμόστηκαν στην περιοχή των Εθνικών Πάρκων Λίμνης Κερκίνης, Λιμνών Ισμαρίδας-Βιστωνίδας και Δέλτα Έβρου.

• Στη Βουλγαρία

Οι δράσεις του Προγράμματος εφαρμόστηκαν στους υγρότοπους της Batona, της Zlatiata και του ταμειευτήρα Pyasachnik.

• Στην Ουγγαρία

Το Εθνικό Πάρκο Hortobágy περιλήφθηκε στις περιοχές του Προγράμματος, ως η κύρια περιοχή στάθμευσης για τις Νανόχηνες στην Κεντρική Ευρώπη.

• Στη Φινλανδία

Δράσεις ενημέρωσης υλοποιήθηκαν στη φινλανδική ακτή του Βοθνικού Κόλπου και τη βόρεια περιοχή της φινλανδικής Λαπωνίας.

x3

x3

x1

Η Νανόχνηνα στους ελληνικούς υγρότοπους

Η παρακολούθηση της Νανόχηνας πραγματοποιήθηκε στους υγρότοπους της Βόρειας Ελλάδας, όπου διαχειμάζει το σύνολο του φιννοσκανδικού πληθυσμού. Με τη συνεργασία των Φορέων Διαχείρισης των Εθνικών Πάρκων Λίμνης Κερκίνης, Λιμνών Ισμαρίδας-Βιστωνίδας και Δέλτα Έβρου, οι Νανόχηνες παρακολουθούνταν στενά από τη στιγμή της άφιξής τους το φθινόπωρο έως την αναχώρησή τους την ερχόμενη άνοιξη.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης περιόδου παρακολούθησης του Προγράμματος (2011-2012), 75 Νανόχηνες καταγράφηκαν στο Δέλτα του Έβρου, ενώ την περίοδο 2015-2016 συνολικά **144 Νανόχηνες** έφτασαν στην Ελλάδα. Αν και ο αριθμός αυτός παραμένει μικρός, ωστόσο είναι ο μεγαλύτερος που έχει καταγραφεί για το είδος από τον χειμώνα του 1987-1988 που παρατηρήθηκαν 142 Νανόχηνες.

Μέχρι το 2012 γνωρίζαμε ότι οι Νανόχηνες έρχονται στην Ελλάδα μέσα Οκτωβρίου με αρχές Νοεμβρίου, φτάνουν πρώτα στη λίμνη Κερκίνη και αναχωρούν από το Δέλτα του Έβρου σχεδόν στα τέλη Μαρτίου για τις περιοχές αναπαραγωγής. Σταδιακά, από το 2013 και μετά, παρατηρείται άφιξη του κοπαδιού ωρύτερα στην Ελλάδα, με εντυπωσιακότερη

καταγραφή αυτή του 2016, όταν οι πρώτες Νανόχηνες παρατηρήθηκαν στις 15 Σεπτεμβρίου. Βαθμιαία, ο χρόνος παραμονής στην Ελλάδα αυξήθηκε από 130 ημέρες το 1987-1988 σε 188 ημέρες το 2016-2017. Πλέον οι Νανόχηνες στην Ελλάδα φαίνεται να περνούν σχεδόν 6 μήνες, αφιερώνοντας μόνο λίγες μέρες στις ενδιάμεσες στάσεις κατά τη μεταναστευτική τους διαδρομή.

Κατά τη διάρκεια του Προγράμματος, το κοπάδι των Νανοχηνών παρατηρούνταν σε ετήσια βάση στη λίμνη Κερκίνη και το Δέλτα του Έβρου. Δεν υπήρξαν καταγραφές από τη λίμνη Ισμαρίδα, μια πρώην δημοφιλής περιοχή για το είδος, ενώ το 2013, 1-2 Νανόχηνες παρατηρήθηκαν και φωτογραφήθηκαν στη ΖΕΠ της λίμνης Κορώνειας.

Ποια είναι η επίδραση του κυνηγιού στη Νανόχνηνα στην Ελλάδα;

Παρόλο που η Νανόχνηνα είναι προστατευόμενο είδος σχεδόν καθ' όλη την περιοχή κατανομής της, το κυνήγι θεωρείται ακόμα ως η πιο σημαντική απειλή για το είδος διεθνώς.

Λόγω της εξαιρετικής ομοιότητας της Νανόχνηνας με την Ασπρομέτωπη Χήνα, ένα κοινό και με ευρεία εξάπλωση είδος του οποίου το κυνήγι επιτρέπεται, η πιθανότητα εκ λάθους θανάτωσης της Νανόχνηνας είναι αυξημένη.

Επιπλέον, το κυνήγι επιδρά και ως παράγοντας όχλησης, ιδιαίτερα όταν ασκείται κοντά σε προστατευόμενες περιοχές, ενώ μπορεί να καταστεί επιζήμιο για τα υδρόβια πουλιά και τους υγρότοπους, λόγω της περιεκτικότητας των σκαγιών σε μόλυβδο.

Η κυνηγετική δραστηριότητα ερευνήθηκε στην προστατευόμενη περιοχή του Δέλτα Έβρου από το Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών. Το Δέλτα Έβρου αποτελεί περιοχή Natura 2000, Υγρότοπο Ραμσάρ Διεθνούς Σημασίας και τη δημοφιλέστερη περιοχή για το κυνήγι χήνας στην Ελλάδα. Πιθανώς λόγω της οικονομικής κρίσης αλλά και των μη ευνοϊκών για το κυνήγι καιρικών συνθηκών, η κυνηγετική δραστηριότητα εκτιμήθηκε σε χαμηλά επίπεδα κατά τη διάρκεια της έρευνας.

Παρόλο που δεν παρατηρήθηκαν θηρευμένες Νανόχνηνες κατά τη διάρκεια των ελέγχων, εκτιμάται πως το κυνήγι εξακολουθεί να αποτελεί απειλή για το είδος, καθώς ασκείται την ίδια χρονική περίοδο που διαχειμάζουν οι Νανόχνηνες στην περιοχή (κυρίως τον Ιανουάριο) και σε πολύ κοντινή απόσταση από τις κύριες περιοχές κούρνιας και τροφοληψίας του είδους.

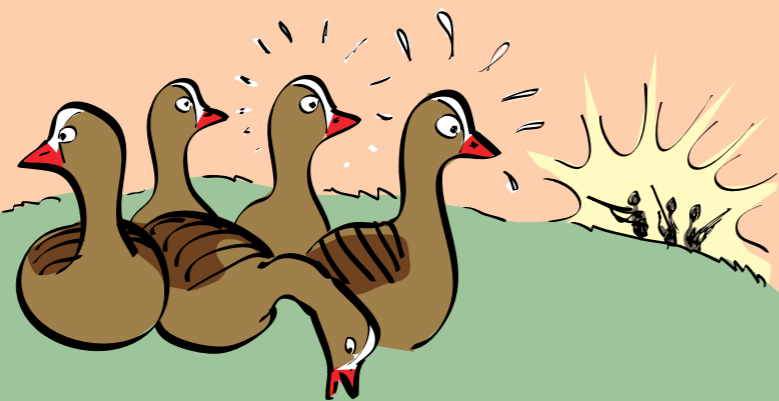
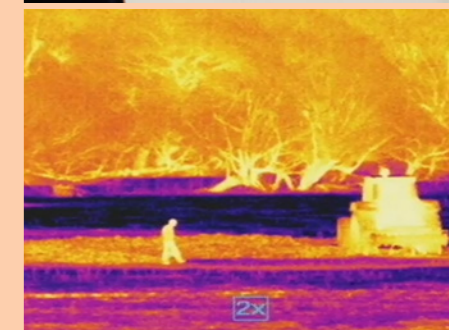
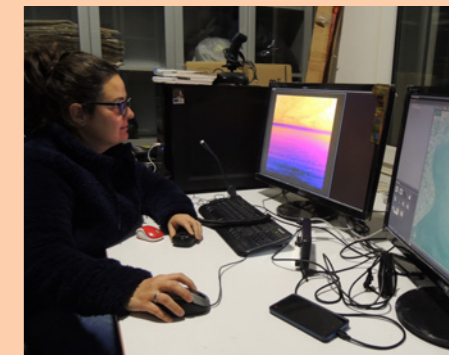
Επίσης, η γνώση των κυνηγών για το είδος εκτιμήθηκε ως χαμηλή, 32% των πυροβολισμών έπεφτε εκτός των επιτρεπόμενων ωρών, ενώ βρέθηκαν θηρευμένα προστατευόμενα είδη όπως η Σταχτόχνηνα, η Βαρβάρη και η Βαλτόπαπια.

Ένα Έξυπνο Σύστημα Περιπολίας για τη Νανόχνηνα στην Ελλάδα

Με στόχο τη μείωση της λαθροθηρίας αλλά και της όχλησης που προκαλείται από το κυνήγι, σχεδιάστηκε και λειτούργησε ένα πρότυπο σύστημα επόπτευσης και περιπολιών από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία για πέντε χειμερινές περιόδους, στις πιο σημαντικές περιοχές για τη Νανόχνηνα στην Ελλάδα: τη λίμνη Κερκίνη, τη λίμνη Ισμαρίδα και το Δέλτα Έβρου. Χρησιμοποιώντας ευρείας εμβέλειας κάμερες ημέρας και υπέρυθρες κάμερες, οι περιοχές κούρνιας και τροφοληψίας της Νανόχνηνας βρίσκονταν υπό συνεχή επιτήρηση, με αποτέλεσμα την άμεση αντιμετώπιση και αποτροπή επικινδύνων περιστατικών για το είδος (καθώς και για άλλα υδρόβια πουλιά).

Η λειτουργία του συστήματος είχε ως αποτέλεσμα μηδενικά φαινόμενα λαθροθηρίας της Νανόχνηνας, όπως επιβεβαιώνεται και από τα αποτελέσματα της παρακολούθησης, που δείχνουν πως ίσος ή και μεγαλύτερος αριθμός Νανοχηνών αναχωρούσαν από την Ελλάδα κάθε Μάρτιο από αυτόν που είχε φτάσει το προηγούμενο φθινόπωρο. Παρόλα αυτά, παρατηρήθηκαν συχνά φαινόμενα λαθροθηρίας, ακόμα και προστατευόμενων ειδών, όπως η Κοκκινόχνηνα και ο Αργυροπελεκάνος.

Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν 750 περιπολίες κατά τη διάρκεια 5 χειμερινών περιόδων (2012-2013 έως 2016-2017) οι οποίες είχαν επίσης ως αποτέλεσμα τη διάχυση πληροφορίας για τη Νανόχνηνα στο πεδίο σε κυνηγούς, ψαράδες, επισκέπτες-τουρίστες και αρμόδιες υπηρεσίες. Στις περιπολίες συμμετείχαν πάνω από 40 Δασικοί Υπάλληλοι από τις τοπικές Δασικές Υπηρεσίες, με αποτέλεσμα την εφαρμογή μικτών κλιμακίων περιπολιών για πρώτη φορά μεταξύ ΜΚΟ και αρμόδιας υπηρεσίας σε μεγάλη κλίμακα. Η πρωτότυπη αυτή συνεργασία μεταξύ της Ορνιθολογικής και της Δασικής Υπηρεσίας συνέβαλε καθοριστικά στην εφαρμογή της σχετικής με το κυνήγι νομοθεσίας αλλά και στα μηδενικά περιστατικά λαθροθηρίας Νανόχνηνας.

Μικτά κλιμάκια περιπολιών στη Βουλγαρία

Η θνησιμότητα εξαιτίας εκ λάθους θανάτωσης και λαθροθηρίας αποτελεί σημαντική απειλή για τη Νανόχνηνα στη Βουλγαρία, όπου έχουν καταγραφεί 10 περιστατικά λαθροθηρίας του είδους από το 1980. Κατά τη διάρκεια του Προγράμματος πραγματοποιήθηκαν μικτές περιπολίες, καθώς και αποστολές παρακολούθησης, υπό τον συντονισμό της Βουλγαρικής Εταιρείας για την Προστασία των Πουλιών (BSPB), σε τρεις περιοχές του δικτύου Natura 2000 (Batova, ταμειυτήρας Ryasachnik και Zlatiyata), όπου η Νανόχνηνα εμφανιζόταν κατά το παρελθόν και αναπτύχθηκε ένα μόνιμο σύστημα περιπολιών σε προστατευόμενες περιοχές.

Αν και η κυνηγετική δραστηριότητα ήταν μικρής έντασης και δεν καταγράφηκαν σημαντικές παραβάσεις, ωστόσο η συνεργασία μεταξύ της BSPB και των κρατικών αρχών που ήταν υπεύθυνες για τον έλεγχο του κυνηγιού ήταν σημαντική και εφαρμόστηκε και σε άλλες περιοχές όπου γίνεται έντονο κυνήγι χήνας (Shabla, Durankulak και υγρότοποι Burgas).

Σε καμία από τις περιοχές του Προγράμματος δεν παρατηρήθηκαν Νανόχνηνες και οι προσπάθειες παρακολούθησης του είδους επεκτάθηκαν σε παρακείμενες περιοχές που περιλάμβαναν την πεδιάδα του Svishtov - Belene, τους υγρότοπους του Μπουργκάς, τις λίμνες Shabla και Durankulak στη βορειοανατολική Βουλγαρία και τον ταμειυτήρα Oncharitsa, την πεδιάδα του Δούναβη και την κοιλάδα του Struma.

Λίγες Νανόχνηνες αναγνωρίστηκαν ανάμεσα σε μεγάλα κοπάδια Ασπρομέτωπων Χηνών στις περιοχές του Svishtov-Belene και των λιμνών του Burgas, Shabla και Durankulak. Αν και η Βουλγαρία αποτελεί μια σημαντική περιοχή για τις Νανόχνηνες, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Προγράμματος φαίνεται ότι δεν αποτελεί σταθμό για τον φιννοσκανδικό πληθυσμό του είδους.

© BSPB

Δημιουργώντας δομές για την προστασία της Νανόχνηνας: Τοπικά και Εθνικά Σχέδια Δράσης

© ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ

© ΦΑΙΕΡ HORTOBAGY

Παρόλο που η Νανόχνηνα προστατεύεται από τον Νόμο σε όλο το εύρος της κατανομής της, τα Εθνικά Σχέδια Δράσης συμβάλλουν στον συντονισμό και την προώθηση της εφαρμογής μέτρων διατήρησης και για τον λόγο αυτόν προβλέπονται από το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για το είδος, καθώς και από την εθνική νομοθεσία. Για την Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία καταρτίστηκαν Εθνικά Σχέδια Δράσης για τη Νανόχνηνα, σύμφωνα με τις διεθνείς και εθνικές κατευθύνσεις και υποχρεώσεις, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική, συντονισμένη, μακροπρόθεσμη και νομικά δεσμευτική διατήρηση του είδους σε εθνικό επίπεδο.

Για την κατάρτιση των Εθνικών Σχεδίων Δράσης ακολουθήθηκαν παρόμοιες διαδικασίες και στις τρεις χώρες και περιελάμβαναν τη σύσταση εθνικής ομάδας εργασίας, τη σύνταξη αναφοράς για την κατάσταση του είδους και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης χρησιμοποιώντας όλη τη διαθέσιμη γνώση και πληροφορία, διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς και υιοθέτηση του Σχεδίου Δράσης από το αρμόδιο Υπουργείο. Όπως έχει αναγνωριστεί και από το Διεθνές Σχέδιο Δράσης για τη Νανόχνηνα, το κυνήγι, η λαθροθηρία και η απώλεια ενδιαιτήματος αναγνωρίστηκαν ως κύριες απειλές για το είδος στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία. Και τα τρία Σχέδια περιλαμβάνουν λίστα απειλών για το είδος, τις αντίστοιχες δράσεις που πρέπει να υλοποιηθούν και τις αρχές που είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή τους. Παρόλο που οι διαδικασίες και για τα τρία Εθνικά Σχέδια Δράσης ξεκίνησαν το 2012, μόνο το Ουγγρικό Σχέδιο εγκρίθηκε από το

αρμόδιο υπουργείο κατά τη διάρκεια του Προγράμματος. Οι μακροχρόνιες διοικητικές διαδικασίες στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία κατέδειξαν τη δυσκολία μετάβασης των δράσεων διατήρησης της φύσης και των προστατευόμενων ειδών από τη διεθνή ατζέντα και την πρωτοβουλία Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, στην εθνική ατζέντα για τη βιοποικιλότητα.

Σε τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα, αναπτύχθηκαν και εγκρίθηκαν, ως Υπουργικές Αποφάσεις του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Τοπικά Σχέδια Δράσης για την αντιμετώπιση της λαθροθηρίας στις κύριες περιοχές όπου απαντά η Νανόχνηνα. Τα ΤΣΔ υλοποιούνται από τις Διευθύνσεις Δασών Νομών Σερρών, Καβάλας και Έβρου και προβλέπουν τη συντονισμένη δράση όλων των εμπλεκόμενων τοπικών αρχών στα Εθνικά Πάρκα Λίμνης Κερκίνης, λιμνών Ισμαρίδας-Βιστωνίδας και Δέλτα Έβρου αντίστοιχα.

© SVILEN CHESHMEDZHIEV

Η Διεθνής Ομάδα Εργασίας για τη Νανόχνηνα

Το Πρόγραμμα LIFE+ συνέβαλε άμεσα στην υλοποίηση του Διεθνούς Σχεδίου Δράσης για τη Νανόχνηνα της Συμφωνίας για την Προστασία των Αφρο-ευρασιατικών Υδροβίων Πουλίων (African Eurasian Waterbird Agreement/AEWA) και αποτέλεσε σημαντική κινητήρια δύναμη για την περαιτέρω ανάπτυξη της διατήρησης του είδους εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πλαίσιο του Προγράμματος, συγχρηματοδοτήθηκε η 2η και η 3η συνάντηση της Διεθνούς Ομάδας Εργασίας για τη Νανόχνηνα οι οποίες διοργανώθηκαν από την AEWA. Η 2η Συνάντηση πραγματοποιήθηκε στη Λίμνη Κερκίνη τον Νοέμβριο του 2012. Τα κυριότερα αποτελέσματα της συνάντησης περιελάμβαναν τη συμφωνία για τη δημιουργία ενός δικτύου κρίσιμων περιοχών για το είδος, καθώς και ένα

κοινό σύστημα παρακολούθησης που βασίζεται στο δίκτυο παρακολούθησης που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια του Προγράμματος. Επίσης, η Ομάδα Εργασίας συμφώνησε για την επέκταση της ομάδας, ώστε να συμπεριληφθεί ο ανατολικός πληθυσμός της Νανόχνηνας κι έτσι να επιτευχθεί παγκόσμια κάλυψη της κατανομής του είδους.

Η 3η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στο Τρόντχάιμ της Νορβηγίας τον Απρίλιο του 2016 και τα κύρια αποτελέσματά της περιελάμβαναν την επιλογή 9 κρίσιμων περιοχών για τη Νανόχνηνα, στις οποίες περιλαμβάνεται και το Δέλτα του Έβρου, για τα οποία θα εφαρμοστούν επειγόντως συγκεκριμένες δράσεις διατήρησης. Επίσης, η Ομάδα κατέληξε σχετικά με τα κύρια βήματα που πρέπει να γίνουν όσον αφορά την αναθεώρηση του Διεθνούς Σχεδίου Δράσης για το είδος, η οποία εκκρεμεί και συμφώνησαν για το Πρόγραμμα Δράσης για την περίοδο 2016-2019.

© ATTILA SZILÁGYI

Διεθνές Δίκτυο Παρακολούθησης της Νανόχνηνας

Ένα σημαντικό εμπόδιο στην προστασία της Νανόχνηνας ήταν η έλλειψη γνώσης σχετικά με τις περιοχές στάθμευσης του είδους ακόμη και εντός της Ευρώπης.

Για τον λόγο αυτόν αναπτύχθηκε ένα εκτενές δίκτυο παρακολούθησης της Νανόχνηνας κατά μήκος της ευρωπαϊκής μεταναστευτικής της διαδρομής, που περιελάμβανε την έκδοση τυποποιημένων οδηγιών παρακολούθησης και οδηγό πεδίου.

Επιπλέον, δημιουργήθηκε εκτενές δίκτυο παρατηρητών στο πεδίο, καθώς και σύστημα ειδοποίησης ηλεκτρονικού

ταχυδρομείου, μέσω του οποίου το δίκτυο ενημερωνόταν για τις κινήσεις της Νανόχνηνας κατά τη μετανάστευση, με σκοπό την προετοιμασία αποστολών στις αντίστοιχες περιοχές στάθμευσης του είδους.

Προκειμένου να αυξηθεί η ποιότητα και η ποσότητα των παρατηρήσεων στο πεδίο, οργανώθηκαν στο Εθνικό Πάρκο Hortobágy Ουγγαρίας, από το WWF Φινλανδίας, τρία εκπαιδευτικά σεμινάρια για την αναγνώριση και παρακολούθηση της Νανόχνηνας. Στα σεμινάρια συμμετείχαν παρατηρητές πουλιών και ορνιθολόγοι πεδίου από χώρες στη μεταναστευτική διαδρομή της Νανόχνηνας στο Αζερμπαϊτζάν, τη Βουλγαρία, την Εσθονία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, το

Ιράν, το Ιράκ, το Καζακστάν, τη Λιθουανία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία, τη Σλοβακία, την Τουρκία και την Ουκρανία.

Οι εκπαιδευμένοι συμμετέχοντες σχημάτισαν στη συνέχεια νέες ομάδες παρακολούθησης στο πεδίο και τα σημαντικότερα αποτελέσματα συμπεριλαμβάνουν την πρώτη επιβεβαιωμένη παρατήρηση κοπαδιού Νανόχνηνας στη Λιθουανία, μεγάλο αριθμό παρατηρήσεων στη βορειοανατολική και νοτιοδυτική Πολωνία και τη νότια Ουγγαρία, την πρώτη καταγραφή Νανόχνηνας στη Σερβία εδώ και δεκαετίες και την παρατήρηση δυο Νανοχηνών στη λίμνη Κορώνεια για πρώτη φορά μετά από περίπου 100 χρόνια.

© ATTILA SZILÁGYI

© PETTERI TOLVANEN / WWF ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ

Διαχείριση των φυσικών λιβαδιών προς όφελος της Νανόχηννας

Στην Ελλάδα και την Ουγγαρία έγινε μελέτη της διαίτας της Νανόχηννας και μια σειρά δράσεων διαχείρισης ενδιαιτημάτων σχεδιάστηκαν και στη συνέχεια υλοποιήθηκαν. Και στις δύο χώρες, η προτιμυτέα τροφή από τις Νανόχηννες ήταν τα αγροστώδη, αν και καταναλώνουν και μια ποικιλία άλλων φυτών (περιλαμβανομένης της αλοφυτικής βλάστησης), ανάλογα με τη διαθεσιμότητά τους. Στην Ουγγαρία, η αυξημένη πίεση της βόσκησης, καθώς και η μερική παρουσία ρηχών υγρών περιοχών αποτέλεσε κομβικό παράγοντα επίδρασης στη διατροφή του είδους.

Ανάλυση της διατροφικής συμπεριφοράς των Νανοχηνών πραγματοποιήθηκε επίσης στη λίμνη Κερκίνη, όπου οι Νανόχηννες τρέφονταν στα λασποτόπια στην όχθη της λίμνης και αναχωρούσαν από την περιοχή μόνο όταν πλημμύριζε ή όταν η φυτοκάλυψη έπεφτε σε πολύ χαμηλό επίπεδο.

Οι δράσεις διαχείρισης ενδιαιτημάτων πραγματοποιήθηκαν στο Δέλτα Έβρου και στο Εθνικό Πάρκο Hortobágy στην Ουγγαρία. Για την αύξηση της διαθέσιμης τροφής για τη Νανόχηννα στην προστατευόμενη περιοχή του Δέλτα Έβρου έγινε μηχανική απομάκρυνση της κυρίαρχης αλοφυτικής βλάστησης, που προτιμάται λιγότερο από το είδος, σε συνδυασμό με τη σπορά αγροστωδών σε επιλεγμένες επιφάνειες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα της αύξηση της διαθέσιμης τροφής εντός των περιφραγμένων

επιφανειών, όπου τρέφονταν οι χήνες και την πρόταση μιας σειράς δράσεων προς εφαρμογή από τους διαχειριστές της περιοχής.

Στο Hortobágy, οι δράσεις περιλάμβαναν κατά κύριο λόγο τη διαχείριση της βλάστησης και του επιπέδου νερού στο σύστημα υδατοδεξαμενών του Εθνικού Πάρκου. Μια νέα λίμνη 125 εκταρίων αποκαταστάθηκε με την απομάκρυνση της βλάστησης, για να παρέχει στις χήνες, καθώς και σε πολλά άλλα υδρόβια πουλιά, κατάλληλες θέσεις κουρνιάσματος. Επιπλέον, η υδρολογική διαχείριση σε τρεις υδατοδεξαμενές παρείχε στις Νανόχηννες και σε άλλα είδη χηνών ένα μωσαϊκό ενδιαιτημάτων με νέα βλάστηση, ενώ οι νησίδες που δημιουργήθηκαν προσέφεραν ιδανικές θέσεις κούρνιας.

© Σ. ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗΣ / ΙΔΕ

© ΦΔΕΠ HORTOBAGY

Στοιχεία διαίτας της Νανόχηννας:

- Συνολικά 1.028 περιττώματα Νανόχηννας συλλέχθηκαν και αναλύθηκαν
- Τουλάχιστον 32 διαφορετικά φυτά αναγνωρίστηκαν στα περιττώματα της Νανόχηννας στη λίμνη Κερκίνη και 18 στο Δέλτα Έβρου
- Η Εχινοχλόη (*Echinochloa crus-galli*), είδος αγροστώδους, ήταν η προτιμυτέα τροφή για τις Νανόχηννες στη λίμνη Κερκίνη και στο Εθνικό Πάρκο Hortobágy, αποτελώντας το 58% των φυτών που βρέθηκαν στα περιττώματα Νανόχηννας
- Στο Δέλτα Έβρου, το 20% της διαίτας της Νανόχηννας αποτελείται από αλόφυτα, παρά τη χαμηλή τους διατροφική αξία
- Δεν παρατηρήθηκε ανταγωνισμός όσον αφορά την τροφή ή το ενδιαίτημα μεταξύ Νανοχηνών και Νεροβούβαλων στη λίμνη Κερκίνη
- Η Νανόχηννα παρουσιάζει μια εξειδίκευση ως προς το ενδιαίτημά της και τρέφεται με ποικιλία φυτών, ανάλογα με τη διαθεσιμότητά τους

Εκστρατεία κατά της λαθροθηρίας στους υγρότοπους της Β. Ελλάδας

Με στόχο τη συμμετοχή και ενημέρωση-ευαισθητοποίηση των εμπλεκόμενων φορέων και χρηστών γης, καθώς και του ευρύ κοινού, η Ορνιθολογική, σε συνεργασία με το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργεια υλοποίησε μια εκτενή εκστρατεία για την αντιμετώπιση της λαθροθηρίας στους υγρότοπους της Βόρειας Ελλάδας.

Η εκστρατεία περιλάμβανε τη δημιουργία τηλεοπτικού και ραδιοφωνικού σποτ, τα οποία μεταδόθηκαν από εθνικά και διεθνή ΜΜΕ για τέσσερα συνεχή έτη, ένα ντοκιμαντέρ μεγάλου μήκους που προβλήθηκε σε διεθνή και εθνικά φεστιβάλ, την παραγωγή ενός Οδηγού Καλών Πρακτικών για το κυνήγι στους ελληνικούς υγρότοπους, εκτενή συνεργασία με ΜΜΕ, διοργάνωση ανοιχτών εκδηλώσεων και την κύρωση Τοπικών Σχεδίων Δράσης, ως Υπουργικές Αποφάσεις, για τον αποτελεσματικό συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων στην εφαρμογή της κυνηγετικής νομοθεσίας. Επιπλέον, ειδικά εκπαιδευτικά σεμινάρια, απευθυνόμενα σε κυνηγούς, καθώς και σε φύλακες Δασικών και Κυνηγετικών Υπηρεσιών και Φορέων Διαχείρισης, οργανώθηκαν στις περιοχές του Προγράμματος, με τη συμμετοχή 340 ατόμων. Ειδική έμφαση δόθηκε στην αναγνώριση της Νανόχηννας και άλλων προστατευόμενων υδρόβιων ειδών πουλιών, καθώς και στην ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας για το κυνήγι και τις προστατευόμενες περιοχές.

Ενημερώνοντας το κοινό για τη Νανόχηννα

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ενημέρωση-ευαισθητοποίηση του κοινού και τη συμμετοχή του σε θέματα που αφορούν τη διατήρηση της Νανόχηννας, με επίκεντρο της περιοχές του Προγράμματος στη Βόρεια Ελλάδα. Οι δράσεις ενημέρωσης του Προγράμματος υλοποιήθηκαν σε εκτενή κλίμακα, καθ' όλη τη διάρκεια του, στοχεύοντας σε πλήθος ομάδων-στόχους, πέραν των ορίων των περιοχών του Προγράμματος.

Δύο ειδικοί ιστότοποι δημιουργήθηκαν και αποτέλεσαν βασική πηγή ενημέρωσης του κοινού για τις δράσεις του Προγράμματος: ένας διεθνής www.wwf.fi/lwfg και ένας για την Ελλάδα www.ornithologiki.gr/nanoxina, όπου είναι διαθέσιμο όλο το υλικό επικοινωνίας και τα παραδοτέα του Προγράμματος. Περισσότερα από 900 άρθρα δημοσιεύθηκαν σε τοπικά, εθνικά και διεθνή έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα, σε συνδυασμό με συνεντεύξεις και εκπομπές σε ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς. Η Ομάδα του Προγράμματος συμμετείχε σε περισσότερες από 40 εθνικές και διεθνείς εκδηλώσεις, ημερίδες, συνέδρια κ.λ.π., ενημερώνοντας περισσότερα από 20,000 άτομα για τη Νανόχηννα, τους στόχους και τα αποτελέσματα του Προγράμματος. Μια πληθώρα ελκυστικών ενημερωτικών εντύπων και υλικού προώθησης (φυλλάδια, αφίσες, αυτοκόλλητα, ημερολόγια, ειδικά

τεύχη των περιοδικών της Ορνιθολογικής και της BSPB κ.ά.) παράθηκαν σε όλες τις γλώσσες του Προγράμματος (ελληνικά, αγγλικά, βουλγαρικά, ουγγρικά, φινλανδικά), καθώς και στα Νορβηγικά και τα Σαμί (Λαπωνική περιφερειακή γλώσσα) και διατέθηκαν σε σχετικούς φορείς, συνεργάτες και τοπικούς χρήστες, καθώς και στις τοπικές αρχές και υπηρεσίες. Επιπλέον, 12 ενημερωτικές πινακίδες τοποθετήθηκαν σε επιλεγμένες θέσεις στις περιοχές του Προγράμματος στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία.

«Μια χήνα τόση δα... μια Νανόχνη!» Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Μέσα από τις δράσεις Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Προγράμματος LIFE+ για τη Νανόχνη, η απόσταση ανάμεσα στα υγρολίβαδα και τις σχολικές αίθουσες έγινε τόση δα και οι Νανόχνες «τρύπωσαν» στις τάξεις των παιδιών. Οι μαθητές και οι μαθήτριες των Νομών Έβρου, Σερρών και Ξάνθης γνώρισαν τους σπάνιους γείτονές τους, επισκέφθηκαν τους τόπους όπου διαχειμάζουν και διέδωσαν με τον πιο δημιουργικό τρόπο το μήνυμα για την προστασία τους!

Στο πλαίσιο του Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που αναπτύχθηκε, σχεδιάστηκε ειδικά στοχευμένο υλικό Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, καθώς και ένα παραμύθι για παιδιά, ένα παιχνίδι μνήμης, ένα τετράδιο ζωγραφικής, μία αφίσα και ένα επιδαπέδιο παιχνίδι. Το υλικό αρχικά αξιολογήθηκε από εκπαιδευτικούς και μαθητές και

διανεμήθηκε σε συνολικά 600 σχολεία και εκπαιδευτικούς φορείς. Περισσότερα από 6.000 παιδιά συμμετείχαν στο εκπαιδευτικό Πρόγραμμα, μέσω επισκέψεων σε σχολεία και στο πεδίο, ανοιχτών εκδηλώσεων, παιδικών εργαστηρίων και του Σχολικού Δικτύου «Η Νανόχνη στη λίμνη Κερκίνη» που δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια του Προγράμματος, ενώ πάνω από 400 εκπαιδευτικοί έλαβαν μέρος σε εργαστήρια και συναντήσεις. Το Πρόγραμμα σχεδιάστηκε ώστε να εφαρμοστεί από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς σε ετήσια βάση κατά τη διάρκεια ενός σχολικού έτους και ως εκ τούτου συνεχίζει να συνεισφέρει στη διατήρηση της Νανόχνης ακόμη και μετά τη λήξη του Προγράμματος LIFE+.

© SEPPO LEINONEN

© P. ΤΡΙΓΚΟΥ / ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ

Η συνέχεια του Προγράμματος LIFE+ για τη Νανόχνη

Το Πρόγραμμα LIFE+ για τη Νανόχνη συνέχισε την προσπάθεια που γίνεται εδώ και πάνω από 20 χρόνια για την προστασία του είδους και κατάφερε τελικά να πετύχει μια αυξανόμενη τάση για τον κρίσιμως απειλούμενο φιννοσκανδικό πληθυσμό της Νανόχνης. Η γνώση σχετικά με το είδος έχει αυξηθεί σημαντικά, το δίκτυο των εκπαιδευμένων παρατηρητών έχει επεκταθεί και μπορούμε να αναμένουμε ότι θα συνεχίσει να γεφυρώνει τα υπόλοιπα κενά γνώσης για το είδος.

Παρά το γεγονός ότι η λαθροθηρία εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρή απειλή για τη Νανόχνη, οι τοπικές αρχές στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία είχαν ενεργή και ουσιαστική εμπλοκή στο Πρόγραμμα, με αποτέλεσμα να έχουν αποκτήσει περαιτέρω εμπειρία σε ζητήματα προστασίας του είδους, ενώ είναι εξοπλισμένες πλέον με τεχνολογία που επιτρέπει την αποτελεσματική προστασία της Νανόχνης στις περιοχές διαχείμασης.

Τα Διεθνή, Εθνικά και Τοπικά Σχέδια Δράσης για τη Νανόχνη παρέχουν το πλαίσιο για συντονισμένη, μακροπρόθεσμη, ουσιαστική και ολοκληρωμένη δράση, όχι μόνο για τη Νανόχνη

αλλά και για άλλα προστατευόμενα υδρόβια πουλιά που χρησιμοποιούν τους ίδιους βιοτόπους.

Το εκτεταμένο Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Προγράμματος σχεδιάστηκε ειδικά για να υλοποιείται από τα τοπικά σχολεία, που το έχουν ήδη δεχθεί με πολύ χαρά και όρεξη και θα συνεχίσουν να το υλοποιούν, συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας νέας γενιάς που θα ασχοληθεί ενεργά με την προστασία της φύσης.

© P. ΤΡΙΓΚΟΥ / ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ

© A. ΑΕΜΕΡΤΖΗ / ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ

Οι μεγαλύτερες επιτυχίες μας

- 15% ετήσια αύξηση του φιννοσκανδικού πληθυσμού της Νανόχνας
- Ο μεγαλύτερος καταγεγραμμένος αριθμός Νανόχνων στην Ελλάδα από το 1973
- Ο μεγαλύτερος καταγεγραμμένος αριθμός Νανόχνων στη Φινλανδία από το 1962
- Μηδενική θνησιμότητα της Νανόχνας στις περιοχές του Προγράμματος
- Η εφαρμογή για πρώτη φορά στην Ευρώπη ενός πρότυπου συστήματος επίτευξης και περιπολιών για την προστασία της άγριας ζωής
- Μια μοναδική και καινοτόμος συνεργασία μεταξύ ΜΚΟ και αρχών επιβολής του νόμου στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία
- Η διενέργεια εκτενούς ανάλυσης της διαίτας της Νανόχνας για πρώτη φορά στην Ευρώπη
- Η δημιουργία 800 εκταρίων συμπληρωματικού ενδιαίτηματος για τις Νανόχνες

- Νέες παρατηρήσεις Νανοχνών και ανακάλυψη καινούργιων περιοχών για το είδος
- Η ανάπτυξη 3 Εθνικών Σχεδίων Δράσης για το είδος
- Η υλοποίηση μιας εκτενούς εκστρατείας κατά της λαθροθηρίας στους ελληνικούς υγρότοπους για πρώτη φορά στην Ελλάδα
- Η ανάπτυξη Προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για τη Νανόχνα στην Ελλάδα, με τη συμμετοχή περισσότερων από 6.500 παιδιών και εκπαιδευτικών, σχεδιασμένο ώστε να εφαρμόζεται από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς σε ετήσια βάση
- Η επίδραση και ενεργή συμμετοχή στη διεθνή ατζέντα διατήρησης για το είδος, στο πλαίσιο της Διεθνούς Ομάδας Εργασίας για τη Νανόχνα της ΑΕWA
- Το Πρόγραμμα LIFE+ για τη Νανόχνα λαμβάνει το βραβείο Natura 2000 στην κατηγορία διασυνοριακή συνεργασία και δικτύωση, απολαμβάνοντας διεθνή αναγνώριση ως παράδειγμα επιτυχούς εφαρμογής δράσεων διατήρησης

Η Ομάδα του Προγράμματος

Συντονισμός Προγράμματος:
Μανόλια Βουγιούκαλου

Διαχείριση Προγράμματος:
Γιώργος Σγούρος, Θάνος Κασσιτίης

Οικονομική Διαχείριση:
Γιάννης Μαντάκης, Εύα Στεφανάκη

Συντονισμός Δράσεων Επικοινωνίας:
Ρούλα Τρίγκου

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία:
Υπεύθυνη Δράσεων Διατήρησης:
Αλεξάνδρα Δεμερτζή, Μαρία Παναγιωτοπούλου
Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης:
Ευγενία Πανώριου, Ιωάννα Κοντοζήση
Διαχείριση Δεδομένων και Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών:
Άρης Μανωλόπουλος, Δανάη Πορτόλου, Χρήστος Αγγελίδης
Τεχνική και Γραμματειακή Υποστήριξη:
Μιχάλης Βαφειάδης, Έφη Κουτάντου
Ομάδα Επικοινωνίας:
Ελίνα Σαράντου, Λένα Βορδογιάννη, Κατερίνα Γιοσμά, Δώρα Μπασδέκη
Συντονίστρια Πολιτικής:
Κωνσταντίνα Ντεμίρη, Μαλαμώ Κορμπέτη

Ειδικοί Τοπικοί Συνεργάτες:
Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Λίμνης Κερκίνης:
Θεόδωρος Ναζηρίδης, Κώστας Παπαδόπουλος
Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Έβρου:
Ελένη Μακρυγιάννη, Παναγιώτης Ιωαννίδης, Θάνος Τσιρατζίδης
Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Νέστου & Λιμνών Βιστωνίδας-Ισμαρίδας: Βασίλης Τερζής

Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών-ΕΛΓΟ Δήμητρα:
Συντονιστής Προγράμματος:
Σάββας Καζαντζίδης
Ερευνητές: Θωμάς Παπαχρήστου, Παναγιώτης Πλατής, Ηλίας Καρμίρης, Ιωακείμ Βασιλειάδης, Ευάγγελος Χαβελές, Δημήτρης Βογιατζής
Οικονομική Διαχείριση: Αναστασία Κλήμη
Γραμματειακή Υποστήριξη:
Κατερίνα Καραμανώλη

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας:
Γιώργος Χανδρινός, Νίκος Μπόκαρης, Ελένη Γιακουμή

Βουλγαρική Εταιρεία για την Προστασία των Πουλιών (BSPB):
Συντονιστής Προγράμματος: Dobromir Dobrev
Διαχειριστής Προγράμματος: Stoycho Stoychev
Υπεύθυνοι Διατήρησης:
Svilen Cheshmedzhiev, Minko Madzharov, Daniel Mitev, Ivaylo Ivanov

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Hortobágy:
Συντονιστής Προγράμματος:
David Bogyo, Gyula Szabó
Ειδικοί πεδίου:
János Tar, Tamás Zalai, Attila Szilágyi
Οικονομική Διαχείριση:
Zsófia Kun, Ibolya Csider

Γραμματεία UNEP - AEWA:
Συντονίστρια Προγράμματος: Nina Mikander

WWF Φινλανδίας:
Συντονιστής Προγράμματος: Petteri Tolvanen
Γραμματειακή Υποστήριξη:
Tanja Pirinen, Minna Latva-Salo

Υπηρεσία Φυσικής Κληρονομιάς Metsähallitus:
Συντονιστής Προγράμματος: Tuomo Ollila

Ομάδα Υποστήριξης Προγράμματος:
Νορβηγική Ορνιθολογική Εταιρεία:
Ingar Jostein Øien, Tomas Aarvak
Οργανισμός Περιβάλλοντος Νορβηγίας:
Morten Ekker

Ευχαριστίες

Ένα Πρόγραμμα LIFE απαιτεί ομαδική δουλειά!

Οι άνθρωποι και οι φορείς που έχουν συμβάλει άμεσα ή έμμεσα στην υλοποίηση του Προγράμματος LIFE+ για τη Νανόχνηνα είναι πάνω από 1.500, πολύ περισσότεροι από όσους θα μπορούσαν να χωρέσουν σε αυτή τη σελίδα!

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Οργανισμό Περιβάλλοντος Νορβηγίας για τη χρηματοδότηση του Προγράμματος, καθώς και όλους τους εταίρους του Προγράμματος που αφιέρωσαν πολύ χρόνο και προσπάθεια για να αποδείξουν ότι οι συντονισμένες προσπάθειες διατήρησης κατά μήκος της διαδρομής ενός μεταναστευτικού είδους μπορεί να αποτελέσουν παράδειγμα επιτυχούς προστασίας.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες αρμόζουν στη Νορβηγική Ορνιθολογική Εταιρεία, που συνέβαλε με την εμπειρία και τις γνώσεις της για τη Νανόχνηνα στην Ομάδα Υποστήριξης του Προγράμματος.

Οφείλουμε ένα μεγάλο «ευχαριστώ» στους Φορείς Διαχείρισης των Εθνικών Πάρκων Δέλτα Έβρου, Λίμνης Κερκίνης και Δέλτα Νέστου & Λιμνών Ισμαρίδας – Βιστωνίδας, στα Δασαρχεία Σιδηροκάστρου, Αλεξανδρούπολης, Σταυρούπολης και Ξάνθης, καθώς και στις Διευθύνσεις Δασών Έβρου και Ροδόπης στην Ελλάδα.

Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις Περιφερειακές Διευθύνσεις Δασών Φιλιππούπολης, Βάρνα και Μπουργκάς, την Περιφερειακή Επιθεώρηση Περιβάλλοντος και Υδάτων Φιλιππούπολης, Βράτσα, Μοντάνα και Βάρνα, την Εκτελεστική Υπηρεσία Περιβάλλοντος του Μπουργκάς και την Εκτελεστική Υπηρεσία για τα Δάση στη Βουλγαρία. Ευχαριστούμε επίσης το Υπουργείο Γεωργίας και το Πανεπιστήμιο του Debrecen στην Ουγγαρία, καθώς και την Ουγγρική Ομάδα Εργασίας για τη Νανόχνηνα.

Για να αποτυπώσουμε τις δράσεις των παιδιών που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα θα χρειαζόμασταν ειδικό λεύκωμα! Θεατρικά δρώμενα, κόμικς, δημιουργική γραφή, ποιήματα, τραγούδια, παραμύθια, ζωγραφιές (άπειρες!), εικαστικές κατασκευές είναι κάποια από τα μέσα που επέλεξαν τα παιδιά για να εκφράσουν την εμπειρία τους. Ευχαριστούμε όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες αλλά και τους/τις εκπαιδευτικούς που αφιέρωσαν τη σκέψη και τη δημιουργικότητά τους σε μία μικρή χίνα με μεγάλη σημασία. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλουμε στους/στις Υπεύθυνους/ες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των Διευθύνσεων Σερρών, Έβρου και Ροδόπης, καθώς και στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ποροίων.

Εκδόσεις Προγράμματος

Διαθέσιμες στο:
www.ornithologiki.gr/nanoxina

Εκδότης:

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
Θεμιστοκλέους 80, 10681 Αθήνα
Τηλ. 210 8228704 & 210 8227937
e-mail: info@ornithologiki.gr
www.ornithologiki.gr

Επιμέλεια - Κείμενα:

Ρούλα Τρίγκου & Μανόλια Βουγιούκαλου

Γραφιστική επεξεργασία:

@allisidea

Εικονογράφηση:

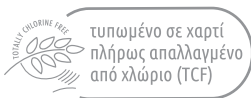
Βασίλης Χατζηρβασάνης, Sero Leinonen

Εκτύπωση:

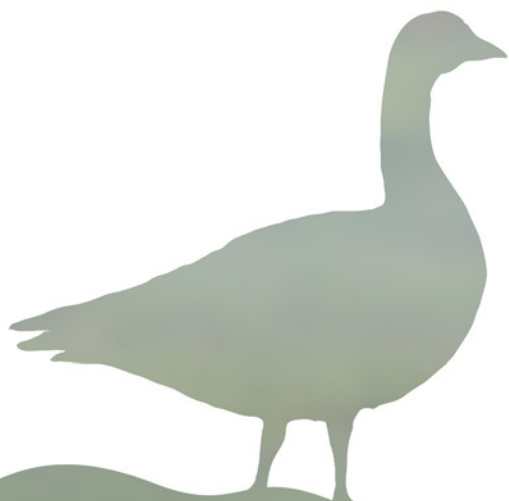
Σε 500 αντίτυπα από την COLORPRINT-Τσεκούρας Ε.Π.Ε.
σε χαρτί πιστοποιημένο κατά FSC, από υπεύθυνα διαχειριζόμενα δάση

© Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Απρίλιος 2017

τυπωμένο σε χαρτί
πλήρως απαλλαγμένο
από χλώριο (TCF)

www.ornithologiki.gr/nanoxina

LIFE10 NAT/GR/000638